

Andrei CRIJANOVSCHI **DICTIONAR AL ELEMENTELOR
LATINE EREDITARE
DIN LIMBILE ROMANICE**

(ROMÂNĂ, ITALIANĂ, FRANCEZĂ, SPANIO-LĂ, PORTUGHEZĂ)

[DICTIONNAIRE DES ÉLÉMENTS LATINS
HÉRITÉS PAR LES LANGUES ROMANES]

Lucrarea pe care o anunțăm se află într-o fază avansată de elaborare, ea cuprinzând în jur de 2500 de termeni ai fondului lexical moștenit din latină.

Cuvintele latinești moștenite de principalele cinci limbi române și înregistrate în **Dicționar** sunt structurate, în principal, în următoarele subgrupe reprezentate prin:

1. **fondul panromanic** al limbilor neolatine (lexique panroman)
2. **cuvintele panromanice absente în limba română** (panroman sauf roumain)
3. **termeni latinești păstrați numai în limba română** (mots latins conservés seulement par le roumain)
4. lexicul latinesc moștenit în două, trei sau patru limbi române, inclusiv în limba română.

Punctul de plecare al **Dicționarului** este **limba latină**. Cuvintele-etimoane latinești sunt traduse în limbiile franceză și română. Cele moștenite în **limba română** sunt explicate în limba franceză, după care urmează **limba italiană**, **limba franceză**, **limba spaniolă** și **limba portugheză** – toate traduse în românește.

Această modalitate de prezentare a traducerilor este de natură să permită utilizarea **Dicționarului** atât de către vorbitori de limba română, cât și de către cunoșători ai celorlalte limbi române.

Se știe că în evoluția lor istorică limbile române și-au pierdut un număr de termeni latinești moșteniți, înlocuindu-i prin cuvinte împrumutate din limbile cu care

au intrat în contact. În astfel de cazuri în **Dicționar** sunt înregistrați termenii împrumutați și, eventual, este indicată limba-sursă din care provin.

Mentionăm că traducerile / explicațiile cuvintelor limbilor române, indexate în **Dicționar**, sunt menite să urmărească evoluția lor semantică prin referire la sensurile cuvintelor-etimoane latinești.

În ansamblu, **Dicționarul** are drept scop să pună în relief profilul și locul fiecărei limbi neolatine în actualul cadru al romanității.

EXPLICAȚII ȘI SEMNE

Substantivele latinești sunt date cu formele de nominativ și acuzativ, din care au fost formate o bună parte a substantivelor limbilor române, precum CARO, CARNEM; HOSPES, -ITEM; NOX, NOCTEM; PAX, PACEM etc.

Adjectivele latine sunt date cu formele de gen; verbele sunt prezentate la infinitiv.

Asteriscul (*) așezat la umărul unui cuvânt indică forma latină populară sau / și cea reconstruită a termenului respectiv.

Semnul ~ (tilda) înlocuiește cuvântul-titlu.

Semnul < are sensul de „provine din”.

ABREVIERI

adj.	adjectiv	ornit.	ornitologie
anc.	ancien (fr.)	pl.	plural
ar.	aromân	poet.	poetic
astron.	astronomie	pop.	popular
bot.	botanică	pron.	pronume
cf.	cónfer (lat.) „compară”	reg.	regional
dial.	dialectal	s. f.	substantiv feminin
fig.	figurat	s. m.	substantiv masculin
fil.	filosofie	s. n.	substantiv neutru
fr.	francez, -ă	tehn.	tehnică
înv.	înechit	v.	vezi
jur.	juridic	vb.	verb
mil.	militărie	var.	variantă
num.	numeral	zool.	zoologie

198 Limba ROMÂNĂ

LATINĂ	ROMÂNĂ	ITALIANĂ
ALBUS, -A, -UM adj. „blanc mat; blanc éclatant; pâle, blême; clair, serein; (fig.) propice, favorable” „alb spălăcit; alb scliptor; palid, gălbejit; luminos, senin, limpede; (fig.) favorabil”	alb, -ă adj. „blanc, blanche”	albo, -a adj. (poet.) „alb, -ă”
ANIMA, -AM s. f. „souffle; air, émanation; odeur; souffle, haleine; âme (<i>souffle vital</i>), vie, existence, être vivant” „aer, suflu de aer; răsuflare, respirație; duh, suflet, suful vietii, viață; ființă, creațură; suflet”	inimă s. f. „œur; cœur, centre, milieu, interieur”	alma s. f. (poet., inv.) „suflet”
ARĀRE vb. „labourer; cultiver; faire valoir; (poét.) labourer (<i>sillonner</i>)” „a ara; a face agricultură, a cultiva (pământul); (poet.) a brăzda”	ara (a ~) vb. „labourer, donner une façon (à la terre, à la vigne, etc.); (poét.) labourer (<i>sillonner</i>)”	arâre vb. „a ara; (fig.) ~ diritto a-și face datoria, a lucra cu chibzuială; ~ l'onda a străbate mările”
BUCCA, -AM s. f., pl. BUCCAE „cavité de la bouche; bouche; (au pl.) les joues; bouchée” „gură; (la pl.) bucile obrazului, obraji”	bucă s. f. „joue; fesse”	bocca s. f. „gură; persoană, om (<i>care mânâncă</i>); persoană, om (<i>care vorbește</i>); (mil.) gură de foc, tun; deschizătură; gură de fluviu; (bot.) gura leului”
CANIS, -EM m. et f. (zool.) „chien, chienne; (seul. f.) meute; le chien aux trois têtes (<i>Cerbère</i>); coup du chien (aux dés, amener tous les as); la Canicule (<i>constellation</i>); philosophe cynique” „câine, cătea; (<i>numai f.</i>) haită; câinele cu trei capete (= <i>Cerberul</i>); (<i>la jocul cu zarurile</i>) «lovitura câinelui»; Constelația Câinelui; filosof cinic”	câine, rég. câne m. „chien; homme méchant, haineux, qui a le cœur dur; (astron.) le Grand Chien, le Petit Chien; (icht.) chien de mer, roussette”	cane m. „câine; (astron.) Constelația Câinelui; (fig.) persoană rea, crudă; (iht.) câine-de-mare; clește de scos dinții; (<i>la o armă</i>) cocoș”
CARO, CARNEM s. f. „morceau de viande; chair, viande; (en part.) la chair (<i>par opposition à l'esprit</i>); chair, pulpe (<i>des fruits</i>), la partie tendre du bois” „carne; (fig.) trup (<i>în opozitie cu „spirit”</i>); pulpă cărnoasă a fructelor, partea moale de sub scoarța a arborelui”	carne s. f. „chair; viande, chair; pulpe (<i>des fruits</i>)”	cărne s. f. „carne; trup; (la pl.) ten, carnație; miezul unui fruct, carne, pulpa”

FRANCEZĂ	SPANIOLĂ	PORTUGHEZĂ
aube s. f. (< lat. <i>alba</i> adj. f.) „(revărsat de) zori; (fig.) debut, început; (<i>la catolică</i>) îmbrăcăminte albă de preot”	albo , -a adj. (poet.) „dalb, alb”	alvo , -a adj. „alb, alb încăștat; (fig.) pur, neprihănăit”
âme s. f., (<i>inv.</i>) aneme s. f., (<i>dial.</i>) alme s. f. „suflet; inimă; ființă omenească, ins, persoană, om; locuitor; (fig.) suflet, animator; (fig.) miez, măduvă”	alma s. f. „suflet; spirit; cuget; inimă, animator; suflet, viață; ființă, făptură, persoană, om; (fig.) suflet, elan, însuflare; (fig.) miez, esență, nucleu”	alma s. f. „suflet; om, ființă; interior de țeavă (<i>de pușcă</i>)”
arer vb. (<i>inv. și dial.</i>) „a ara; (fig.) a brăzda”	arar vb. „a ara; (fig.) a brăzda, a lăsa urmă”	arar vb. „a ara; (fig.) a brăzda”
bouche s. f. „gură; gură, deschizătură, orificiu; buze; (fig.) gură, ins, persoană; (<i>la pl.</i>) guri (<i>ale unui fluviu</i>); bot; cioc”	boca s. f. „gură; buze; (fig.) gură, deschizătură, orificiu, intrare / ieșire; gaură, crăpătură, ruptură; (<i>geogr.</i>) gură, guri, vărsare; (<i>zool.</i>) clește, cioc”	bôca s. f. „gură; gură, bot; (<i>geogr.</i>) gură, vărsare; gaură, orificiu; gură (<i>de tun, de puț</i>); stirbitură; lăsarea noptii”
chien, chiene s. m. f. „câine, cătea; (<i>la arme de foc</i>) cocoș; (<i>pop.</i>) om rău, hain, mațe fripte; (<i>iht.</i>) câine-de-mare”	can s. m. (<i>inv.</i>) „câine; (<i>de armă</i>) cocoș, ciocanel percutor; (<i>constr.</i>) suport în consolă, modilion; (<i>astron.</i>) Câinele Mare, Câinele Mic”	cão s. m. „câine; (<i>la arme de foc</i>) cocoș”
chair s. f. „carne; carne, pulpă (<i>a fructului</i>); (fig.) fire omenească, natură umană; trup; (fig.) simțuri”	carne s. f. „carne; carne, pulpă (<i>de fructe</i>); șuncă, grăsimi, osânză; (fig.) trup, corp”	carne s. f. „carne; trup, corp; pulpă (<i>de fructe</i>); rudenie de sânge”

200 Limba ROMÂNĂ

CASA, -AM s. f.

„cabane, chaumière, hutte; baraque (*de soldats*); petit fonds de terre”
„colibă, bordei; baracă (*militară*); proprietate la țară, pământ”

casă s. f.

„maison, logis, habitation, demeure; domicile; (*fig.*) ménage, famille; maison (*établissement commercial*; *nom de certaines institutions*); (*tipogr.*) casse; (*bot.*) loge”

casa s. f.

„casă, locuință, apartament; familie, neam, casă dormitoare; firmă, întreprindere”

CRISTA, -AM s. f.

„crête (*d'un oiseau*); aigrette, panache; crête (*d'une montagne*); dentelure (*des feuilles*); clitoris”
„creastă (*a cocoșului*, *a șarpelui*); creastă (*a muntelui*); margine dințată a frunzelor; smoc de păr, panaș, egretă (*la coif, la cai*); clitoris”

creastă s. f.

„crête (*des gallinacées*); huppe (*des oiseaux*); crête (*d'une montagne, d'une vague*); (*bot.*) crête-de-coq, barbe-de-chèvre, fougère”

crestă s. f.

„creastă; scufă (*cu multe garnituri*); creastă (*de munte, de deal*); panaș (*la coif*)”

CŪLUS, -UM s. m.

„cul, derrière, anus”
„cur, dos, șezut, fund, anus”

cur s. n. (*pop.*)

„cul, derrière, anus”

culo s. m. (*pop.*)

„șezut, cur; fund de pa-har, de sticlă; extremitate inferioară (*a unei lumânări, a unui om*)”

DOLĒRE vb.

„éprouver de la douleur (*physique*), souffrir; être douloureux, faire mal, avoir mal; être affigé”
„a durea (*fizic*), a simțit durere, a avea durere; (*moral*) a fi îndurerat (*de*), a fi întristat (*de*), a suferi”

durea (a ~) vb.

„faire mal, faire souffrir; avoir mal, ressentir une douleur”

nom verbal: **durere**
f. „douleur, mal; souffrance; tourment, chagrin; souffrance morale

dolere vb.

„a durea; a regretta; a se plângé”

EGO (*EO) pron. m. f.

„moi, je”
„eu”

io pron.

„eu”

io m.

„eu, personalitatea proprie”

FEBRIS, -IM et -EM s. f.

„fièvre”
„febră, friguri”

eu (anc. et pop. io) pron.

„je, moi; (*pop.*) bibi”

eul n. art. (*fil.*)

„le moi”

fior s. m.

„frisson, frémissement; vive émotion”

febbre s. f.

„febră; (*la pl.*) friguri”

FILIUS, -UM s., m.

„fils, enfant; (*au pl.*) enfants (*des deux sexes*); descendants; (*zool.*) petits (*des animaux*)”
„fiu, copil; (*la pl.*) copiii (de ambe sexe); descendenții; (*zool.*) pui de animale”

fiu s., m.

„fils; (*fig.*) citoyen, membre d'une collectivité”

figlio s., m.

„fiu; (*la pl.*) copii (*fi și fice*)”

chez s. m.

„casă, cămin, locuință, interior”

crête s. f.„creastă (*la păsări*); coamă, creastă (*de munte, de acoperiș, de val*); (*bot.*) creasta-cocoșului”**cul** s. m. (*pop.*)

„șezut, fund, cur; anus”

douloir vb. (*anc.*)

„a durea”

je pron.

„eu”

fièvre s. f.„febră, fierbințeală, temperatură; (*pop., la pl.*) friguri; (*fig.*) agitație, emoție, încordare, surexcitare, înfrigurare”**fils** s. m.

„fiu, descendant”

casa s. f.

„casă, clădire, imobil; locuință, domiciliu, vatră; casă, familie, cămin; casă, dinastie, neam, familie, spătă; casă comercială, firmă; căsuță, pătrățel”

crestă s. f.„creastă (*la păsări*); moț (*de pene*); (*geogr.*) creastă, coamă, culme, creștet, spinare”**culo** s. m. (*pop.*)

„șezut, fund, dos, cur; anus”

doler vb.

„a durea; a se plânge”

yo pron.

„eu”

el yo m. art. (*fil.*)

„eul”

fièbre s. f. (*semicult*), (*inv.*) **hiebre** s. f.„febră, călduri, fierbințeală; (*fig.*) febră, tensiune, agitație, febrilitate”**hijo** s. m.„fiu, băiat, copil; (*la pl.*) copii; (*bot.*) lästar, mlădiță; (*zool.*) pui”**casa** s. f.

„casă, clădire; instituție; casă, locuință, apartament; odaie, cameră; gospodărie; familie, neam; firmă, casă comercială; prăvălie, magazin”

crista s. f.„creastă (*la păsări*); coamă, creastă (*de munte, de val, de acoperiș*)”**cúo** s. m. (*pop.*)„șezut, fund, dos; (*pop.*) cur; anus”**doer** vb.

„a durea; a pricina o durere, o suferință; a regreta, a plânge”

eu pron.

„eu”

eu m.

„eu, personalitate proprie”

febre s. f.„febră, friguri; fierbințeală; (*fig.*) su-rexcitare, înfrigurare; tensiune, agitație”**filho** s. m.„fiu, băiat, copil; urmaș; (*la pl.*) copii; (*bot.*) lästar, mlădiță”

202 Limba ROMÂNĂ

FUTUERE (*FUTTERE) vb. (<i>pop.</i>) „avoir des rapports avec une femme” „a avea raporturi sexuale cu o femeie”	fute (a ~) vb. (<i>pop.</i>) „avoir des rapports avec une femme”	fottere vb. (<i>pop.</i>) „a avea raporturi sexuale cu o femeie”
GULA, -AM s. f. „oesophage, gosier, gorge; cou; (<i>fig.</i>) buche, palais; glotonnerie, gourmandise; appetit” „gâtlej, beregată, gât; (<i>fig.</i>) poftă de mâncare, lăcomie (<i>la mâncare</i>), gust fin (<i>la mâncăruri</i>)”	gură s. f. „bouche, gueule; bouche, orifice, ouverture, entrée; bouche, embouchure; (<i>bot.</i>) gueule-de-lion, mufle-de-beau”	gola s. f. „gâtlej, gât, beregată; lăcomie la mâncare; trahee; gât, grumaz; (<i>geogr.</i>) trecațoare, chei (<i>în munți</i>); gură, deschizătură strâmtă (<i>pentru apă, fum etc.</i>)”
HOSPES, -ITEM s. m. „hôte, celui qui donne l'hospitalité et celui qui reçoit l'hospitalité; hôte de passage, voyageur; (<i>adj.</i>) étranger, exotique; hospitalier” „gazdă, cel care dă ospitalitate, oaspete, cel care este găzduit; străin, venit din altă parte; ospitalier”	oaspe(te) s. m. „hôte, viziteur, invité, convié”	ospite s. m. „gazdă, oaspete, musafir”
LARGUS, -A, -UM adj. „abondant, copieux; abondant en, riche en, qui donne largement, libéral, large, prodigue; disposé à” „abundent, bogat, mult; generos, darnic, larg” cf. LONGUS	larg, -ă adj. „large, vaste, étendu; ample, évasé”	largo, -a adj. „lat, larg; intins, extens, amplu; depărtat, distanțat; încăpător, larg; comod; îmbelșugat; liberal, îngăduitor, larg, generos”
LONGUS, -A, -UM adj. „long, étendu (<i>espace et temps</i>); (<i>fig.</i>) qui dure, long, trop long” „lung, întins, vast (<i>spațiu și timp</i>); (<i>timp lung</i>) de durată” cf. LARGUS	lung, -ă adj. „long (<i>espace et temps</i>); (<i>fig.</i>) qui dure, long, trop long”	lungo, -a adj. „lung (<i>despre distanță și timp</i>); înalt (<i>de statură</i>); (<i>fig.</i>) încret, care întârzie; (<i>fig.</i>) diluat, amestecat cu apă; (<i>inv.</i>) deparate, îndepărtat, lung; prolix, difuz”
LŪNA, -AM s. f. „lune (<i>l'astre</i>); (<i>poét.</i>) la nuit; cartilage semicirculaires de la gorge, la gorge; lunule (<i>croissant sur la chaussure des sénateurs</i>)” „lună (<i>astrul</i>); (<i>poet.</i>) noapte; cartilaj semicircular la beregată; semilună (<i>semn distinctiv pe încălțăminte senatorilor</i>)” cf. MENSIS	lună s. f. „lune (<i>l'astre</i>); mois; lunaison; (<i>astron.</i>) satellite d'une planète”	luna s. f. „(<i>astron.</i>) lună; lună (<i>perioadă de timp: luna di miele</i>); (<i>astron.</i>) satelit; argint (<i>în limbajul simbolic al alchimiștilor</i>)”
MENSIS (*MESIS), -EM s. m. „mois; flux menstruel” „lună (<i>calendar.</i>); menstruație, reguli” cf. LUNA	mes s. n. (<i>ar.</i>) lună s. f. < lat. luna s. f. V. „mois; flux menstrual”	mese s. m. „lună (<i>a anului</i>); (<i>la pl.</i>) menstruație; sala-riu (<i>plată pe o lună</i>)”

foutre vb. (*pop.*)

„a copula, a avea raporturi sexuale cu o femeie; (*pop.*) a arunca, a azvârli; (*pop.*) a da, a aplică (*pumni, palme*)”

gueule s. f.

„bot (*la unele animale*); (*pop.*) mutră; (*pop.*) gură, plisc, fleancă; läcomie (*la mâncare*); (*fam.*) aspect, formă”

hôte s. m. (*anc. oste* s. m., *hoste* s. m.)

„gazdă; oaspete, musafir; birtaş care ține o pensiune; (*fig.*) locuitor”

large adj.

„lat; întins, mare, vast; (*fig.*) mare, considerabil; (*despre obiecte de îmbrăcăm.*) larg, comod, confortabil; (*despre atitudini*) larg, generos; tolerant; (*despre opinii*) liberal”

long, longue adj.

„lung; lung, îndelungat; (*fig.*) lent, încet; (*despre scrieri*) vast, amplu”

lune s. f.

„lună (*astru*); lună (*perioadă de timp: lune de miel*); (*fig.*) toană, capriciu”

mois s. m.

„lună (*a anului*); salariu lunar”

joder vb. (*pop.*)

„a avea raporturi sexuale cu o femeie, a copula”

gola s. f.

„(*pop.*) beregată; gât; gâtlej; (*de armură*) grumăjer; coleretă, guler(as); (*gură de*) vârsare, gură de râu; (*mar.*) canal”

huésped s. m.

„oaspete, musafir, invitat; gazdă, amfitrion; (*inv.*) hangiu”

largo, -a adj.

„lung; lung, îndelungat, întins; înalt, de statură înaltă; (*fig.*) îmbelșugat, bogat, abundant, vast; darnic, generos, mărinimos”

luengo, -a adj. (*anc.* azi:

largo adj. < lat. **largus**

adj.

„lung”

luna s. f.

„lună (*astru*); lună, satelit de planetă; lunație; oglindă (*mare*); lentilă (*pe ochelari*); (*perioadă de timp*) luna de miel”

mes s. m.

„lună (*calendar*); salariu lunar; menstruație”

foder vb. (*pop.*)

„a avea raporturi sexuale cu o femeie, a copula”

gola s. f.

„guler, guleraș; cornișă”

hóspede s. m.

„oaspete, musafir, invitat; gazdă, amfitrion; (*inv.*) hangiu”

largo, -a adj.

„lat, larg; întins, extins, vast; (*fig.*) darnic, generos, mărinimos”

longo, -a adj.

„lung; lung, îndelungat”

lua s. f.

„lună (*astru*); satelit de pământ; lună (*perioadă de timp: luna de miel*)”

mês s. m.

„lună (*a anului*); salariu lunar”

204 Limba ROMÂNĂ

MULIER, -EREM s. f.	muiere s. f. (<i>pop.</i>) „femme, épouse”	móglie s. f., (<i>inv.</i>) moglièra s. f. „soție, nevastă”
„femme (<i>en gén.</i>); femme mariée, épouse; (<i>péjor.</i>) femmelette” „femeie; femeie măritată, soție; (<i>peior.</i>) femeiușă”		
NOX, NOCTEM s. f.	noapte s. f. „nuit, nuitée”	notte s. f. „noapte; întuneric”
„nuit; (<i>fig.</i>) repos de la nuit, sommeil; nuit de veilles; nuit de débauche; nuit éternelle; nuit des enfers; nuit de la céité; obscurité; ténèbres; ombre d'un arbre; situation sombre, troublée” „noapte; (<i>fig.</i>) odihnă noptii, somn; veghe; scandal de noapte; întuneric, întunericul Infernului, somnul veșnic, moarte; orbire; situație tulbere		
PANIS, -EM s. m.	pâine s. f. (<i>var.</i>) pâne s. f.) „pain; (<i>chrét.</i>) pain rituel ou eucharistique” „pâine; (<i>creșt.</i>) pâine rituală; corp, masă, bloc (<i>în formă de pâine</i>)”	pane s. m. „pâine; (<i>bot.</i>) untuvacii; orice obiect, corp, bloc (<i>în formă de pâine</i>)”
PAX, PACEM s. f.	pace s. f. „paix, harmonie, concorde, accord; calme, tranquillité; silence”	pace s. f. „pace; liniște; încetarea unui joc, a unei competiții; (<i>pl.</i>) împăcare între doi oameni (<i>care se ceartă mereu</i>); (<i>bis.</i>) chipul lui Hristos (<i>icoană</i>)”
„paix (<i>après une guerre</i>); (<i>fig.</i>) tranquillité, calme: de la mer; des vents; de l'âme; bienveillance, assistance; (<i>chrét.</i>) réconciliation avec Dieu, salut” „tratat de pace, pace; (<i>fig.</i>) liniște, calm al mării, al vânturilor; liniște sufletească; bunăvoiință, ajutor; (<i>creșt.</i>) înțelegere cu Domnul, mântuire”		
PŌPULUS (*POPLUS, * PLOPPUS), -UM s. f. (<i>bot.</i>) „peuplier” „plop”	plop s. m. „peuplier”	pioppo s. m. „plop; (<i>pop.</i>) om prost”
PULVIS, -EREM s. m., (*PULVUS, *PULUS) pl. PULVERA	pulbere s. f. „poussière; poudre à canon”	pólvere s. f. „praf, pulbere”
„poussière; (<i>poét.</i>) terre; poussière de la piste, du cirque; (<i>fig.</i>) piste, carrière” „praf, pulbere; (<i>poet.</i>) țărână, pământ; praful de la curse; (<i>fig.</i>) câmp de alergări, pistă; loc de luptă, arenă, activitate publică”		
QUINQUE (*CINQUE) num.	cinci num. „cinq”	cinque num. „cinci”
„cinci”		
SĒBUM (SĒVUM, SAEVUM) n.	seu n. „suif”	sego m. „seu”
„suif (<i>graisse animale fondu</i>)” „seu (<i>grăsime animală</i>)”		

moillier s. f. (<i>anc.</i>) auj.: femme s. f. < lat. femina V. „femeie; muiere”	mujer s. f. „femeie; (<i>pop.</i>) muiere; (<i>pop.</i>) femeie, nevastă, soție”	mulher s. f. „femeie, soție, nevastă; (<i>pop.</i>) muiere”
nuit s. f. „noapte; întuneric”	noche s. f. „noapte; (<i>fig.</i>) întuneric, întunecime; (<i>livr.</i>) tenebre”	noite s. f. „noapte; seară; întuneric; (<i>fig.</i>) ignoranță”
pain s. m. „pâine; (<i>fig.</i>) hrană, existență, trai”	pan s. m. „pâine; (<i>fig.</i>) hrană, mijloace de existență; grâne, cereale; lanuri, holde; (<i>bis.</i>) azimă, prescură, anafură”	pão s. m. „pâine; cereale; (<i>fig.</i>) hrană, existență; (<i>bis.</i>) azimă, prescură”
paix s. f. „(<i>stare de</i>) pace; (<i>tratat de</i>) pace; pace, liniște, tihنă; relații bune, acord, întelegere, armonie”	paz s. f. „pace, armonie, înțelegere; pace, calm, liniște, tihنă; (<i>mil.</i>) pace; temperament liniștit, fire cuminte; (<i>bis.</i>) sărutul păcii, icoană”	paz s. f. „pace; armonie, înțelegere; pace, liniște, tihنă; pace (<i>tratat</i>); (<i>bis.</i>) icoană, relicvă”
peuple m. (<i>anc.</i>), auj. peuplier m. „plop”	chopo m., (<i>inv.</i>) pobo m. „plop-tremurător; lemn de plop”	choupo m. „plop negru; plop-tremurător”
poudre s. f. „pudră; pulbere; praf de pușcă, pulbere; (<i>inv.</i>) nisip (<i>pentru uscat cerneala</i>)”	pólvora s. f. / polvo s. m. „pulbere, praf de pușcă; (<i>inv.</i>) silitră; (<i>focuri de</i>) artificii; (<i>fig.</i>) caracter iritabil”	pó s. m., pólvora < sp. pólvora „pulbere, praf; (<i>farm.</i>) praf; (<i>pl.</i>) pudră”
cinq num. „cinci”	cinco num. „cinci”	cinco num. „cinci”
suif s. m. (< <i>anc. siu</i> s. m.) „seu; (<i>fig.</i>) perdaf, săpuneală”	sebo s. m. „seu; grăsime; sebum; (<i>fam.</i>) jeg”	sebo s. m. „seu; grăsime”

206 Limba ROMÂNĂ

SITIS, -IM s. f.

„soif; (*en parl. de parages et plantes*) sécheresse; (*fig.*) la soif, l'avidité du désir”

„sete; (*despre locuri, plante*) uscăciune, secată; (*fig.*) sete, dorință arzătoare”

TENER, -ERA, -ERUM (*TENERUS) adj.

„tendre, délicat, frêle; jeune, du premier âge”

„moale, mlădios, flexibil; de vîrstă fragedă, Tânăr, gingaș, delicat”

TERRA, -AM s. f.

„la Terre, le globe terrestre; la terre (*en tant que matière*); la terre, la surface de la terre, le sol; terre, continent (*opp. à la mer et au ciel*); pays, contrée”

„Pământul (*ca planetă*); pământ (*ca matière*); pământ, suprafață a pământului, sol; pământ, uscat (*opus mării, cerului, aerului*); ținut, țară”

TITIO, -ONEM s. m.

„tison, brandon”

„tăciune”

UNGULA, -AM s. f.

„griffe, serre, ongle, sabot; (*fig.*) cheval; ongle, instrument de torture”

„copită, gheară; (*fig.*) cal; unghie (*de fier*) (*instrument de tortură*)”

URTICA (*URDICA), -AM s. f. (bot.)

„ortie; (*zool.*) ortie de mer; (*fig.*) démangeaison, vif désir”

„urzică; (*zool.*) urzică-de-mare; (*fig.*) mâncărici, poftă amoroasă”

VETULUS, -A, -UM adj. (*VECLUS)

[*vetus*

„vieillot”

„cam bătrân, destul de bătrân”

sete s. f.

„soif”

tânăr, -ă adj.

„jeune”

țară (anc. țeară) s. f.

„pays, Etat, patrie; terre, territoire, contrée, région, province”

tăciune s. m.

„tison, arsin, fumeron; nielle, carie, charbon”

unghie s. f.

„ongle; serre, griffe, sabot; (*bot.*) réglisse sauvage (*réglisse bâtarde*)”

urzică s. f.

„ortie; tissu fait des fibres de l'ortie; (*zool.*) ortie de mer”

vechi, -e adj.

„vieux, ancien, suranné, antique”

sete s. f.

„sete; aviditate, lăcomie”

tenero, -a adj.

„fraged, moale; plăpând, gingaș; Tânăr; duios, tandru, afectuos; (*inv.*) sensibil, susceptibil, supărăcios”

terra s. f.

„pământ; (*la pl.*) moșie, proprietate; (*rar*) targ, orășel; pământ argilos”

tizzone s. m.

„tăciune; (*fig.*) ticălos, nemernic”

unghia s. f. (*inv.*

ugna)

„unghie; gheară; copită; (*mec.*) limbă (*la o broască de ușă*)”

ortica s. f.

„urzică”

vecchio, -a adj.

„bătrân; vecchi, antic; învechit, uzat; (*inv.*) mare”

soif f. „sete; (fig.) poftă, dorință arzătoare, nesaț”	sed f. „sete, însetare; (fig.) sete, dorință aprinsă, poftă nepopolită”	sêde f. „sete; sete, dorință arzătoare”
tendre adj. „moale, fraged; Tânăr, fraged; simțitor, sensibil, delicat; tandru, iubitor, drăgăștos, duios; (<i>despre culori</i>) palid, delicat”	tierno, -a adj. „moale, fraged; moale, fiert bine; (fig.) fraged, Tânăr, crud; gingaș, delicat, fin; tandru, duios, afectuos, cald”	tenro, -a și terno, -a adj. „fraged, moale; Tânăr, june; pur, innocent; nou, recent, proaspăt, fraged”
terre f. „Pământ (<i>planetă</i>); pământ, sol; pământ, țară, meleag regiune; uscat; pământ, moșie, proprietate (<i>rurală</i>), domeniu; argilă”	tierra f. „Pământ, glob, planetă; pământ, uscat; pământ, sol, teren; pământ, ogor, câmp; pământ, țară, ținut, regiune, teritoriu; (<i>pl.</i>) pământuri, proprietate, domeniu, moșie”	terra f. „Pământ, glob; pământ, sol; uscat; țară, ținut, patrie; proprietate, moșie”
tison m. „tăciune; chibrit rezistent la vânt”	tizón m. „tăciune, cărbune”	tição m. „tăciune, cărbune”
ongle m. „unghie; gheară”	uña f. „unghie; copită; gheară; (<i>bot.</i>) spin; (<i>zool.</i>) vârf de coadă (<i>de scorpion</i>); (<i>tehn.</i>) ureche, deget”	unha f. „unghie; gheară; copită; cleștele racului”
ortie f. „urzică; (<i>zool.</i>) actinie”	ortiga f. „urzică, urzică de pădure; (<i>zool.</i>) urzică-demare”	urtiga f. „urzică”
vieux, viele adj. „bătrân; vîrstnic; vechi, de altădată, de demult; vechi, uzat, învechit; învechit, neactual”	viejo, -a adj. „bătrân, vîrstnic; vechi, bătrân, străvechi; îmbătrânit; vechi, uzat”	velho, -a adj. „bătrân, vîrstnic; vechi, străvechi, antic; învechit; vechi, uzat”